

Araştırma Makalesi

Ortaokullarda Aile Katılımına Yönelik Okul Müdürlerinin Görüşleri

The Opinions of Principals About Parental Participation in Middle Schools

Research Article

Erkan Çakır*¹

Mustafa Yavuz²

Karamanoğlu Mehmetbey
Uluslararası Eğitim
Araştırmaları Dergisi

Haziran, 2020
Cilt 2, Sayı 1
Sayfalar: 17-34
<http://dergipark.gov.tr/ukmead>

* Sorumlu Yazar

Makale Bilgileri

Geliş : 26.02.2020
Kabul : 10.06.2020

Özet

Bu araştırmada, okul müdürlerinin aile katılımı ile ilgili görüşlerinin derinlemesine betimlenmesi amaçlandığından, araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi, araştırma deseni olarak durum çalışması tercih edilmiştir. Araştırma sonunda, maksimum çeşitlilik örneklem yöntemi ile belirlenen toplam on beş okul müdürü ile görüşülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanan araştırma verileri, betimsel analiz kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, aile katılımı bağlamında okul müdürlerinin aileden en önemli beklentisinin iletişim olduğu ortaya koyulmaktadır. Okul müdürleri sosyo-ekonomik ve demografik özellikler olarak gelir düzeyi, eğitim ve çocuk sayısının aile katılımına yansımaları olduğunu belirtmişlerdir. Aile kaynaklı problemler olarak da, bilinçsiz-eğitimsiz aileler, ilgisizlik ve şikâyetçi aileleri sıralamışlardır. Aile kaynaklı problemlere çözüm önerileri olarak ise iletişim, ikna etme, idare etme yaklaşımı ve ikram öngörmektedirler. Aile katılımını artırıcı öneriler olarak iletişim ve aile ziyaretlerini belirtmişlerdir. Okul müdürleri, Okul-Aile Birliğinin gerekli ancak şu anki yapısı ile işlevsel olmadığını ortaya koymuşlardır.

Anahtar kelimeler: Aile Katılımı, Okul-Aile Birliği, Okul Müdürü

Abstract

In this research, it was aimed to describe in depth the views of principals about parental participation, so qualitative research method was used as the research method and case study as the research design were preferred. At the end of the study, a total of fifteen principals who were determined by the maximum variety sampling method were interviewed. Data were collected with semi-structured interview forms and analyzed by using descriptive analysis method. According to the findings of the study, one of the most vital expectations of principals was communication. According to principals, parents' socio-economic status, their demographic characteristics, income, educational status and number of children had the essential variables on parental participation. In the study, principals stated that parents-based problems as unconscious-uneducated parents, apathy and malcontent parents. Principals consider that communication, persuasion, management approach and catering can be a solution to the parent-based problems. As suggestions for increasing parental participation, principals put forward communication and parent visits. In the study, it was found that principals think that parent-teacher association is necessary but not functional with the current structure.

Keywords: Parental Participation, Parent-Teacher Associations, Principal

International Journal of
Karamanoğlu Mehmetbey
Educational Research

June, 2020
Volume 2, No 1
Pages: 17-34
<http://dergipark.gov.tr/ukmead>

* Corresponding author

Article Info:

Received : 26.02.2020
Accepted : 10.06.2020

¹Karamanoğlu Mehmetbey University, Social Sciences Institute, PhD Student, b1e@email.com

²Necmettin Erbakan University, Institute of Education Sciences, mustafaya2002@hotmail.com

GİRİŞ

Eğitim ile ilgili tüm kesimlerin üzerinde uzlaştığı nokta, eğitimin ailede başladığı ve çocuğun kişilik yapısının temel davranışlarının büyük ölçüde ailede elde edildiğidir (Başar, 2002: 15). Bu bağlamda yapılan araştırmalar, çocukların başarısı için aile katılımı aktivitelerinin gerekli olduğunu göstermektedir (Becher, 1984; Ibrahim, Jamil ve Abdullah, 2012: 116; Jeynes, 2007; Yıldırım, 2008). Ayrıca aileler tarafından beklenen nitelikli eğitim ancak aile katılımıyla sağlanabilir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010). Oktay'ın (1983: 5) da belirttiği gibi, etkili bir okul-aile işbirliği, aile ile olumlu ilişkiler gerektirir.

Şayet aileler ve eğitimciler arasında okul-aile ortaklığı oluşturulabilirse; aileler arka planda olmak yerine sınıflarda bulunabilirlerse ve aileler çocuklarının öğrenimi için kişisel sorumluluklarını geliştirilebilirse, eğitimciler bu anlamda daha çok sorumluluk üslenenlerdir. İlişkiler güçlendiği zaman, okul sınırlarının yanında, toplumda daha derin bir duygu oluşturacaktır (Pescaru, 2010). Bu sebepten, öğrenci, öğretmen ve aile, karşılıklı iletişim ve etkileşim içinde olmalı, görev ve sorumluluklarını yerine getirmelidirler (Bayraktar, 2003: 117). Aileler bu görev ve sorumlulukları yerine getirirken de farklı tipte davranışlar sergilemektedirler.

Aile Katılımı Tipleri

Okul-aile ilişkilerinin yapısı öğrenci başarısındaki en önemli etkenlerden biridir. Çocukları ile ilgilenen, sorunlarını çözmeye çalışan, okul ile iş birliğini geliştiren ailelerin çocuklarının başarısı, ilgilenmeyen ailelere göre daha yüksektir. Literatürde okul-aile ilişkileri ile oluşan altı farklı aile katılım tipi görülmektedir.

İletişim Kurma: İletişim odaklı aileler, okuldan eve ve evden okula çift yönlü iletişim kanalları oluşturmak için (Epstein, Sanders, Simon, Salinas, Jansorn ve Van Voorhis, 2002) okul gelişmeleri ve okul programları hakkında en güncel bilgiye sahip olacakları süreçlerin içinde bulunurlar (Ibrahim ve diğerleri, 2012: 98). Bu tipteki aileler, çocuklarının yetiştirilmesinde ve eğitimlerinde daha etkili olmak için seminerler alırlar (Melvin, 2010: 95-96).

Gönüllü Olma: Gönüllülük, okullarda aile yardımları ve desteklerinin organizasyonu ve iyileşme sürecidir (Ibrahim ve diğerleri, 2012: 98). Gönüllü aileler, çocuklarının akademik standartlarının geliştirilmesine katkı sağlamak için okullarda zaman, para ve sınıf aktivitelerine katılım şeklinde gönüllü olurlar (Ibrahim ve diğerleri, 2012: 98; Epstein ve diğerleri, 2002). Gönüllü aileler, sene başında yetenek ve ilgi alanlarıyla ilgili gönüllü olacakları formlar doldururlar. Okul, ailelerle ilgili toplanan bilgilerle oluşturulan bu verileri, bazı ailelerin hizmetlerine ihtiyaç duyduğunda kullanır (Melvin, 2010: 94). Ailelerin zaman eksikliği, katılımlarındaki en büyük problem olarak görülmektedir (Ibrahim ve diğerleri, 2012: 108) Eğitimcilerin, öğrencilere ve okullara yardımcı olan ve destekleyen gönüllülerle çalışmaları sağlanmalıdır (Epstein ve diğerleri 2002).

Ev Odaklı: Ev odaklı aileler, kendi çocuğunun öğretmeni gibi olup (Melvin, 2010: 94-96), okul dışındaki zamanlarda çocuklarıyla birlikte akademik öğrenim faaliyetlerinde bulunurlar (Epstein ve diğerleri, 2002; Melvin, 2010: 94-96). Bu tipteki aileler, eğitim öğretim sürecinde çocuklarını destekleyecekleri iyi bir ev ortamı oluştururlar. Bu ailelerin çoğunluğu, çocuklarının öncelikli ihtiyaçlarını dikkate alır. Çocukları başarmaları gereken okul görevleri aldıklarında, aileler onların çalışmalarına göz atarlar ve evde yapılan etkinliklerle öğrenmelerine yardım ederler. (Ibrahim ve diğerleri, 2012: 103-110).

Karar Verici: Karar verici aileler, okulda iyileştirme ekipleri, okul konseyleri ve diğer üst kuruluşlar yoluyla (Epstein ve diğerleri, 2002) kararlara etki edebilecek çeşitli fikirler ortaya koyarak kararlara katılırlar (Melvin, 2010: 95-96). Bu tipteki aileler, çocuklarının eğitim öğretim sürecini direkt ya da dolaylı olarak etkileyecek, okulla bağlantılı ilişkilerde söz sahibi olurlar. Bu katılım, çocuklarının eğitim-öğretim sürecinde aile katılımını kolaylaştıran bir aktivitedir. (Ibrahim ve diğerleri, 2012: 98-113).

Toplumla İşbirliği: Toplumla işbirliği odaklı aileler, öğrencilerin öğrenmesi ve gelişmesi, aile uygulamaları ve okul programlarının güçlendirilmesi için (Ibrahim ve diğerleri, 2012: 114), topluluk işletmeleri, ajanslar, kültürel ve sivil kuruluşlar, kolejler, üniversiteler ve diğer topluluk grupları ile hizmetlerin ve kaynakların uyarlanması ve belirlenmesi sürecinde bulunurlar (Epstein ve diğerleri, 2002).

Lider: Bu katılım tipindeki ailelerin ise liderlik özellikleri ön plana çıkmaktadır. Lider aileler öğretmenin ortağı gibi çalışırlar. Aileler arasında telefon gibi araçlarla, iletişim ağının kurulmasında etkili olurlar (Melvin, 2010: 95-96). Genellikle sınıf temsilciliği gibi roller alan bu aileler, diğer aile katılım tiplerinin özelliklerine de sahiptirler.

Aile Katılımını Sağlama Yolları

Ailenin eğitime katılımının, öğrenci başarısında yadsınamaz etkisi varken, bu konuda temel görev eğitim yöneticilerine düşmektedir. Her ailenin katılım tipi de göz önüne alınarak, aile katılımı sağlamak için farklı yollar denenmelidir.

Aile Eğitimi: Eğitimin en önemli parçalarından biri olan ailenin, eğitime dâhil edilirken bilinçlendirilmesi için çeşitli etkinlikler yapılabilir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010; Ünal, Yıldırım ve Çelik, 2010). Öğrencilerin okuldaki başarılarını anne ve babalarına göstermek için bir program takip ederek, çocuk eğitimi konusunda seminer, konferans ve anne-baba eğitimleri düzenlenebilir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010; Kıranşal, 2007; Özgan ve Aydın, 2010). Ailelerin okula ilişkin olarak evde çocuklarıyla olan etkileşimlerinin artırılması yolunda aile eğitim programlarına başvurularak ailelerin bilinçlendirilmesi sağlanabilir (Can, 2010). Böylece çocuk gelişimi, eğitimi vb. konularda öğrenci ailelerinin eksik yönlerini fark etmeleri sağlanabilir (Aslanargun, 2007).

Rehberlik: Okullar sadece öğrenciler için değil, öğrenci aileleri ve toplumun diğer bireyleri için de birer eğitim merkezi olmalıdır. Sosyal ve kültürel niteliklerden yoksun bireylerin yetiştireceği çocuklarda bazı sosyal davranış bozuklukları görülebilmektedir. Yetişkin eğitimi konusundaki çalışmalarla, özellikle de yetişkinlerin sosyal ve kültürel gelişimlerini sağlayıcı ve geliştirici kurslara önem ve yoğunluk vermelidir (Aslanargun, 2007; Ereş, 2010; Özgan ve Aydın, 2010).

Hizmet İçi Eğitim: Aile ile iletişimi sağlayacak olan yönetici ve öğretmenlerin, aileyle etkili iletişim kurabilecek yapıya sahip olmaları gerekir. Okul yöneticisi ve öğretmenlere, ailelerin eğitim sürecine katılımı konusunda hizmet içi eğitim kursları düzenlenmelidir. Okulun aile ile işbirliğini sağlayıcı etkinlikler düzenlemelerine yönelik bir stratejik planlamaya da ihtiyaç vardır (Can, 2010; Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010; Ereş, 2010).

Ekili Okul-Aile Birliklerinin Oluşturulması: Okul-Aile Birliklerinin temel amacı, okul-aile arasında köprü oluşturulmasıdır. Okul-aile işbirliğini geliştirmek için Okul-Aile Birliklerinin görev alanları genişletilmeli, uzmanlık gerektirmeyen konularda kararlara katılmaları sağlanmalıdır (; Dizbay, 2010; Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010; Kıranşal, 2007; Özgan ve Aydın, 2010).

Karara Katılım: Okul yöneticileri, okulda daha katılımcı bir yönetim anlayışı benimseyerek, eğitim-öğretim etkinliklerinde aile katılımını sağlayacak demokratik ortamlar oluşturmalıdırlar. (Akal, 2010; Ünal ve diğerleri, 2010). Ailenin de içinde olacağı, yerinden yönetim anlayışına geçiş yaparak (Dizbay, 2010), programın aile basamağında eksikliklerin giderilmesi için, köklü bir yapılanmaya gidilmelidir (Can, 2010).

İletişim: Ailelere ulaşmanın en etkili yolu, etkili iletişim kanallarının oluşturulmasıdır (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010). Eğitimciler okul-aile iletişimde olumlu bir dil kullanmalı, ailelere değer verildiğini hissettirmeli (Yıldırım, 2008; Wanat, 2010) ve her aileye karşı çocukları hakkında pozitif davranışlar sergilemelidirler (Wanat, 2010). Aileler okulda uygulanan eğitim programları hakkında sıklıkla bilgilendirilmeli ve ortak amaçlar belirlenmelidir (Kıranşal, 2007).

Aile Ziyaretleri: Aileyle oluşturulacak ilişkinin güvene dayalı olması gerekir. Güven oluşturmak için de okul yöneticileri ve öğretmenlerin belli aralıklarla, aile ziyaretinde bulunmaları etkili bir davranış olacaktır (Kıranşal, 2007; Özgan ve Aydın, 2010).

Sosyal Etkinlikler: Okulda yönetici, öğretmen, öğrenci ve ailelerin birlikte katılabilecekleri çeşitli sosyal etkinlikler düzenlenmeli ve ailelerin etkinliklere aktif katılımları sağlanmalıdır (Özgan ve Aydın, 2010; Yıldırım, 2008).

Aile Katılımında Yaşanan Sorunlar

Okul-aile ilişkilerinde yaşanan sorunların eğitim sistemini olumsuz yönde etkilediği çok açıktır. Bu sorunların hangi sebepten kaynaklandığının incelenmesi önemlidir. Bu sorunlar aileden kaynaklanan sorunlar ve okuldan kaynaklanan sorunlar olarak iki farklı şekilde ortaya çıkmaktadır.

Aile katılımında aileden kaynaklanan sorunlar

Ailenin Ekonomik Koşulları: Okul-aile işbirliğini etkileyen en önemli etkenlerin başında maddi sorunlar gelmektedir. Ailelerin, okuldan para isteneceği korkusuyla toplantılara katılmadıkları görülmektedir. Ailenin ekonomik koşullarının düşük olması okulla iletişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Can, 2009; Özgan ve Aydın, 2010; Porsuk, 2010; Yıldırım, 2008).

Ailenin İlgisizliği: Ailelerin çocuk eğitimi konusunda bilgili olmaması, çocuklarının olumsuz yönlerini kabullenmek istememesi, okula karşı ilgilerini azaltmaktadır. Araştırmalarda ailelerin okula yalnızca sorun olduğunda geldikleri, okul etkinliklerine yeterli düzeyde katılmadıkları, okula ve öğretmenlere karşı desteklerinin de düşük seviyede olduğu ortaya çıkmıştır (Dizbay, 2010; Kıranşal, 2007; Koç, 2012; Özgan ve Aydın, 2010; Porsuk, 2010; Ünal ve diğerleri, 2010).

Ailenin Eğitim Düzeyi: Ailelerin öğrenim düzeyi yükseldikçe evde ve okulda programa katılımları artmakta olduğu görülmekte iken (Can, 2009), eğitim düzeyi düştükçe yapamayacakları korkusuyla okula katılımları da düşmektedir (Porsuk, 2010).

Sınıf Düzeyinin Yükselmesi: Çocukların sınıf düzeyi yükseldikçe, okul-aile etkileşiminin azalmakta olduğu görülmektedir (Can, 2009). Aileler küçük çocuklarının desteğe ihtiyacı olduğunu düşündükleri için, ilgilerini onlara vermektedirler.

Müdahaleci Aileler: Çocuklarıyla daha çok ilgilenmek için çoğu zamanını okulda geçiren aileler, okul kuralları ve düzeniyle ilgili yeterli bilgileri olmadıklarından için öğretmenlerin çalışmalarına müdahale etme eğiliminde oluyorlar (Ünal ve diğerleri, 2010).

Şikâyetler: Ailelerin aşırı ve gerçek dışı şikâyetlerinin artması da son dönemde ortaya çıkan en önemli sorunlardan biri haline gelmiştir (Kıranşal, 2007; Koç, 2012).

Aile katılımında okuldan kaynaklanan sorunlar

İletişim Eksikliği: Okullar, yılda birkaç defa genel aile toplantısı düzenlemekte ve bunlarda da genel konular konuşulmaktadır (Zaoura ve Aubrey, 2011). Ailelerin çoğu zaman okuldaki etkinliklerden bile haberleri olmuyor (Dizbay, 2010). Öğretmenler ailelerin okula yalnızca bir sorun olduğunda geldiklerini düşünürken, aileler de öğretmenlerin kendilerini yalnızca sorun olduğunda görüşmeye çağırdıklarını düşünmektedirler (Özgan ve Aydın, 2010).

Okulun Maddi Sorunları: Okul yöneticileri, ailelerin bağış yapmak istememeleri, yardımcı personel yetersizliği, okulların fiziki yapı ve donanım yetersizliği gibi maddi sorunlardan dolayı, eğitimle ilgili diğer işlere yeterli zaman ayırmakta zorlanıyorlar (Koç, 2012; Porsuk, 2010). Yöneticiler, okulun maddi sorunlarının giderilmesinde ki kaynak arayışında, ilk olarak ailelerin destek vermesini bekledikleri için de çoğu zaman ailelerle karşı karşıya gelmektedirler.

Okul-Aile Birliğinin İşlevsel Olmaması: Okul-Aile Birliğinin eğitimin niteliğinin artırılmasından ziyade, ekonomik konular ve akademik başarı üzerinde yoğunlaşması (Koç, 2012; Dizbay, 2010), yönetim kurulunun düzenli olarak toplanamaması ve toplantılarının da işlevsel olmaması en önemli sorunları olarak görülmektedir (Aslanargun, 2007; Özgan ve Aydın, 2010; Porsuk, 2010).

Öğretmen Kaynaklı Sorunlar: Bazı öğretmenlerin ailelere karşı sert ve resmi tutumları (Yıldırım, 2008), ailelerin öğretmenler ile rahat iletişim kurmalarına engel olmaktadır. Ailelerin çocuklarını motive etmedeki çok derin rollerini anlamalarını sağlamak, aile katılımı için gereklidir (Zaoura ve Aubrey, 2011).

Rehberlik Eksikliği: Okullarda okul-aile iletişimini sağlayacak bir diğer unsur da rehber öğretmenlerdir. Ancak okullarda yeterli sayıda rehber öğretmen olmadığı ve öğretmenlerin de rehberlik konusunda yetersiz kaldıkları görülmektedir (Özgan ve Aydın, 2010).

Yönetici Kaynaklı Sorunlar: Okul-aile işbirliğini sağlamada okul yöneticilerinin önemi büyüktür (Dizbay, 2010). Lider yönetici eksikliğinin eğitimde pek çok sorunun oluşmasına ve sürmesine neden olduğu ortaya koyulmaktadır (Ereş, 2010). Ailelerin okula katılımını engelleyen, okul yönetiminden korku ve çekince taşıyor olmaları, karşılaştıkları muameleden kaynaklanıyor olabilir (Can, 2010) ve bu da okul yönetimi ile rahat iletişim kuramamalarına yol açmaktadır (Kıranşal, 2007). Okul yöneticileri, aileleri eğitim öğretim etkinliklerinin paydaşları olarak görmemekte, ailelerden kendilerini uzman kabul ederek, sadece söylediklerini yapan, çalışmalarına müdahale etmeyen kişiler olmalarını beklemektedirler (Ünal ve diğerleri, 2010).

Araştırmanın Amacı

Yukarıda da bahsedilen, çeşitli araştırmalar (Bayraktar; 2003: 117; Becher, 1984; Cotton ve Wiklund, 1989; Jeynes, 2007; Oktay, 1983: 5; Ünal ve diğerleri, 2010) gösteriyor ki, ailenin okul ile ilişkileri, çocuğun başarısından, okulun toplumla bütünleşmesi ve sosyalleşmesine kadar birçok alanda etkiye sahiptir. Okul başarısına ailenin etkisini gösteren en önemli çalışma, Coleman raporları olarak bilinen, James Coleman'ın Amerika'da çok geniş kapsamlı olarak gerçekleştirdiği araştırmadır. Bu raporda okul başarısında, öğrencinin yetiştiği aile ortamının özelliklerinin, okulun özelliklerinden daha belirleyici olduğu ileri sürülmekte ve ailenin öğrenci başarısındaki etkisi ortaya koyulmaktadır.

Bu ilişkilere sadece, aile-öğretmen açısından bakmamak gerekir. Hayatın her alanına etkisi olan okul örgütündeki yöneticilerin davranışları da okul-aile ilişkilerinin yönünü belirlemektedir. Holmes Group'a göre bu konuda yapılan çalışmalar, okul yöneticilerinin, okullarda başarının anahtarı oldukları sonucunu ortaya koymaktadır (Aktaran: Karip ve Köksal, 1999). Okullarda etkili öğrenme ortamı oluşturması beklenen okul müdürlerinin aile katılımında, aileye bakış açısının anlaşılması açısından, görüşleri büyük öneme sahiptir. Bu bağlamda, yapılan araştırma ile aile katılımına yönelik okul müdürlerinin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır.

1. Aile katılımı bağlamında, okul müdürlerinin aileden beklentileri nelerdir?
2. Aile katılımı bağlamında, okul müdürlerinin ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özellikleri hakkındaki düşünceleri nelerdir?
3. Okul müdürlerine göre, aile kaynaklı problemler nelerdir?
4. Okul müdürlerinin, aile kaynaklı problemlere çözüm önerileri nelerdir?
5. Okul müdürlerinin okul-aile ilişkilerini artırmak için önerileri nelerdir?
6. Okul müdürlerinin Okul-Aile Birlikleri hakkında görüşleri nelerdir?
7. Okul müdürleri, yönetici değerlendirmede ailelerin performans değerlendirmeye katılımını nasıl görmektedirler?
8. Okul müdürleri ailenin yönetime/karara katılımını nasıl algılamaktadır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, okul-aile ilişkilerinin derinlemesine betimlenmesi amaçlandığından araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Toplumun geniş bir bakış açısını ele alan yöntem olması nedeniyle de (Berg ve Lune, 2015: 356; Yıldırım ve Şimşek, 2011: 277) araştırma deseni olarak durum çalışması (örnek olay) tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırma için Karaman il merkezinde yer alan resmi ve özel ortaokulların müdürleri ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak görüşme yapılmıştır. Örnekleme, çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmak amaçlandığından (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 108) okul müdürlerinin, devlet ortaokulu, imam hatip ortaokulu ve özel ortaokulda görev yapma durumları dikkate alınarak maksimum çeşitlilik örnekleme oluşturulmuştur. Yıldırım ve Şimşek'in (2011: 288) durum çalışma deseninin geçerlik ve güvenilirliği konusunda ortaya koyduğu önlemler çerçevesinde, "doyum noktasına" kadar yapılacak çalışmalar için çalışma grubu önceden net olarak belirlenmemiştir. Toplam on beş görüşmenin gerçekleştirildiği çalışmada, görüşmelerin tamamı okul müdürlerinin görev yaptığı okullarda gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1.*Çalışma Grubunun Okul Türüne İlişkin Bilgiler*

Okul Türü	Frekans (f)
Devlet Ortaokulu	9
İmam Hatip Ortaokulu	4
Özel Ortaokul	2

Yarı-yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanan veriler, okul müdürlerinin okul-aile ilişkilerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Berg ve Lune'un (2015: 143-145) önerileri doğrultusunda sorulara kişisel sorularla başlanmış, tecrübelerini paylaşacakları sorularla devam edilmiş ve hassas sorular sonlara bırakılmıştır. Cevapların güvenilirliğinin kontrol edilmesi amacı ile soruları destekleyici ve doğrulayıcı sorular ve sondalar hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular alandan iki uzmana gösterilmiş ve görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Görüşme sorularını sınamak amacıyla, (Berg ve Lune 2015: 151) çalışma grubu dışından bir okul müdürü ile pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Pilot görüşme kaydedilmiş ve çözümlenerek yazıya dökülmüştür. Pilot görüşme alan uzmanı tarafından dinlenmiş ve görüşme yapılan kişinin önerilerini de dikkate alarak görüşme sorularına son şekli verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada katılımcıların bakış açısını anlamak için veri toplama aracı olarak görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler, durum çalışmalarında (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012: 251) ve nitel araştırmada (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 119) en sık kullanılan veri toplama araçlarından biridir. Bu çalışmanın verileri, okul müdürlerinin aile katılımına ilişkin görüşlerini ayrıntılı bir şekilde belirlemeye olanak tanıyan yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Araştırmaya katılan her bir okul müdürüne kod isim verilerek, yapılan görüşmelerde önceden hazırlanan on üç adet soru sorulmuştur. Yapılan görüşmeler 17 ile 69 dakika arasında toplam 8 saat 55 dakika sürmüş olup, bir görüşmenin süresi ortalama 35 dakikadır.

Tamamı araştırmacının kendisi tarafından gerçekleştirilen görüşmelerde, Berg ve Lune'un (2015: 169-171) önerileri doğrultusunda katılımcı ile dostça bir ilişki geliştirmek için önce sohbet edilmiştir. Görüşülen her okul müdürüne araştırmanın amacı söylenerek, görüşme sürecinde verdikleri bilgilerin gizli kalacağı, elde edilen bilgilerin bu araştırmanın dışında başka bir amaçla kesinlikle kullanılmayacağı söylenmiştir. Her görüşmeden sonra yapılan analizlere göre on beşinci okul müdürü ile yapılan görüşme sonunda doyum noktasına ulaşıldığı kanaatine varılarak görüşmeler sonlandırılmıştır. Görüşmelerin on dört tanesinde ses kaydı yapılmış, bir görüşmede ise katılımcının ses kaydı istememesi nedeni ile not tutulmuş olup, daha sonra bu görüşmeler bilgisayar ortamında yazıya geçirilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada verileri analiz etmede, anlamların ve eylemlerin anlaşılır olması için (Berg ve Lune, 2015: 381-382) betimsel yaklaşım benimsenmiştir. 15 katılımcıyla yapılan görüşmelerle toplam 74 sayfa görüşme notu elde edilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde, görüşmelerden elde edilen veriler Word belgesi olarak kayıt edildikten sonra NVivo8 nitel veri analizi programına aktararak betimsel analiz tekniği ile ayrı ayrı analiz edilmiş, daha sonra elde edilen bulgular birleştirilmiştir. Yıldırım ve Şimşek'in (2011: 224) de belirttiği şekilde bulguları okuyucuya sunmak için elde edilen veriler önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenmiş olup, daha sonra yapılan bu betimlemeler yorumlanarak birtakım sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmanın İnanırcılığı

Bilimsel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik, sonuçların inanırcılığı sağlamadaki en önemli ölçütlerinden ikisidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 255). Yıldırım ve Şimşek'in (2011: 257) de üzerinde durduğu gibi geçerliği sağlamak amacı ile toplanan veriler ayrıntılı olarak rapor edilmiş, araştırmanın tüm aşamaları hakkında açıklamalar yapılmıştır. Berg ve Lune'in (2015: 50) belirttiği gibi alınan notlarda ifade edilen durumların benzer fikirleri yansıtılabileceğinden dolayı, görüşülen bireylerden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için deneyimli bir alan uzmanı tarafından ses kayıtları dinlenerek, görüşme verileri doğrulanmıştır. Ayrıca araştırma süresince elde edilen ham veriler araştırmacı tarafından saklanmaktadır.

Araştırmanın Sınırlıkları

1. Bu araştırma, Karaman il merkezi resmi ve özel ortaokullarında göreve yapan okul müdürleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma 2015-2016 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.
3. Veri toplama aracı olarak, yarı yapılandırılmış görüşme ile sınırlıdır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan on beş okul müdürü ile yapılan görüşmelerle elde edilen bilgiler derlenmiştir. Bu bilgiler ışığında, okul müdürlerinin görüşleri sekiz tema altında, aileden beklentiler, ailenin sosyo-ekonomik ve demografik özellikleri, aile kaynaklı problemler, aile kaynaklı problemlere çözüm önerileri, okul-aile birliğinin işlevselliği, aile katılımını artırıcı öneriler, ailenin performans değerlendirmeye katılımı ve ailenin yönetime katılımı başlıkları ile sıralanmıştır.

Aileden beklentiler

Okul müdürlerinin görüşlerine göre oluşturulan bu temada görüşmelerden ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo-2'de verilmiştir.

Tablo 2.

Okul Müdürlerinin Aileden Beklentileri

	Frekans (f)
Okul ile İletişim ve İşbirliği	12
Öğrenci Takibi-Kontrol Etme	10
Davranış Kazandırma	8
Okula Sık Gelmesi	8
Öğrenciye Destek Olma	8
Okula Destek Olma	6
Öğrenciyi Motive Etme	6
Yönlendirme-Rehberlik	5
Öğretimsel Destek	4
Örnek Olma-Rol Model	3
Toplantılara Katılım	3
Yapıcı Olma	3
İlgi	2
Öğrenciyi Tanıma	2
Yönetime Katılım	1
Toplam	81

*Bir kişi birden fazla görüş bildirmiştir.

Okul müdürlerinin aileden beklentileri konusunda katılımcıların büyük çoğunluğunun okul ile ortak hareket etmeyi kapsayan okul ile iletişim ve işbirliği ifadesini kullandıkları görülmektedir. Ayrıca öğrenci takibi – kontrol etme, davranış kazandırma, okula sık gelmesi, öğrenciye destek olma ve okula destek olma ifadeleri ön plana çıkmaktadır. İlgili bazı görüşler aşağıda yer almaktadır:

"Veli öğretmenlerle, okul idaresiyle sıkı diyaloga girerse çocuğun başarısız olma gibi bir ihtimal yok" (004). "Bizimle sürekli diyaloga geçen veli çok önemli" (006). "Genel olarak velinin okul ve öğretmen ile irtibat halinde olması gerektiğine inanıyorum" (008).

"Aile çocuğunun düzenli gelip gittiğini, ödevini düzenli yaptığını, okula olan devamını kontrol etmeli" (001). "Aile çocuğunun okula devamı, planlı programlı ders çalışma, kıyafet, okuldaki ilişkileri, davranışları noktasında takip etmesi gerekiyor" (007). "Velinin davranış olarak çocuğunu takip etmesi lazım" (009).

"Bizim inancımızın gereği, hiçbir anne-baba evladına güzel terbiyeden daha iyi bir miras bırakmamıştır" (005). "Sadece akademik başarı değil davranışsal gelişimi de takip etmeli" (013). "Veli okulun eğitim yeri olduğunu bilerek, bunu pekiştirmesi lazım" (015).

"Zaman zaman okula uğrayıp öğretmenlerle, idareyle olumlu ilişkileri olan velilerin çocukları da olumlu oluyor" (001). "En azından iki haftada bir gelmeli (002). "Velinin sürekli okula gelmesini bekleriz" (015).

"Aileye düşen görev, herhangi bir durumda maddi manevi destektir" (001). "Ekonomik olarak çocuğunun eksik kalan yerlerini destelemelidir" (011). "Çocuğunun daha nitelikli eğitim alması için, velinin maddi anlamda eğitimin içinde olması gerekiyor" (013).

"Her kurumun bir işletim gideri var" (003). "Veli bu okul benim okulum demediği sürece, bir okulda başarıyı yakalamak mümkün değildir" (005).

"Çocuğunuzu motive etmeniz lazım, gayret etmeniz lazım" (009). "Aile olarak çocuğumuza güvenmemiz ve çocuğumuzun bir birey olduğunu hissettirmemiz lazım" (010). "Aileyi, çocuğun iştiraki için, dersin sevdirmesi için en büyük etken olarak görüyorum" (015).

"Zihinsel katkıda bulunabilir, yol gösterebilir" (003). "Çocuğa rehber olmak gerekir" (005). "İyi bir veli olacaksak, çocuğumuzu yönlendirmeliyiz" (010). "Çocuğuna bir meslek kazandırmak istiyorsa, rehberlik etmelidir" (011).

"Bizim için evdeki ailenin yardımı çok önemli" (006). "Gerçekten çocuğunun akademik eğitim almasını istiyorsa, öğretimsel olarak da ilgilenmesi lazım" (009). "Akşam konuşulan konulardan belli bir kısmı dersler, sayısal veriler, yanlışlar, hedefler olsun istiyoruz" (012).

"Çocuk ders yaparken mümkün mertebe anne-baba da bir kitap ya da gazete okumalı" (002). "Üzüm üzümüne baka baka kararır" (005). "İyi bir veli örnek olmalı" (010).

"Bence olumlu veli, toplantı çağrısına katılan velidir" (002). "Bizde önemli olan, velinin toplantılarımıza katılması" (006). "Onlardan beklentimiz okulun, toplantılarına katılmaları" (008).

"Kalabalık bir okulda her türlü problem çıkabilir ama insanların buna doğru taraftan bakabilmesi lazım" (012). "Bir öğretmeni tenkit edecekse, bunu usulünce yapan, kırmadan kendini ifade edebilen ve orta yolu bulabilecek bir veli portföyü düşünüyorum" (015).

"Her şeyin başı ilgidir (004). "Beklentilerimizden biri de çocukla ilgilenmesi" (011).

"Veli öğrencisini tanırsa beklenti düzeyini ona göre tanımlar, okul ile görüşme sıklığını ona göre belirler" (008). "Kendi çocuğunun niteliklerinden, kapasitesinden, kaygılarından, korkularından haberdar olan veliler ile çok kolay iletişim kurabiliyoruz" (012).

"Okul yönetimine de kesinlikle katılması taraftarıyım" (002).

Ailenin Sosyo-Ekonomik ve Demografik Özellikleri

Okul müdürlerinin görüşlerine göre oluşturulan bu temada görüşmelerden ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo-3'de verilmiştir.

Tablo 3.

Ailenin Sosyo-Ekonomik ve Demografik Özellikleri

	Frekans (f)
Gelir Düzeyi	11
İlişki Yok (5)	
Olumlu Yansımaları Var (4)	
Olumsuz Yansımaları Var (2)	
Eğitim	10
Olumlu Yansımaları Var (6)	
İlişkisi Kesin Değil (2)	
Olumsuz Yansımaları Var (2)	
Çocuk Sayısı	4
Olumsuz Yansımaları Var (1)	
Olumlu Yansımaları Var (1)	
İlişkisi Yok (2)	
Aile Bütünlüğü	4
Mesai Şartları	3
Yetiştirme Tarzı	2
Kişilik ve İslami Anlayış	2
Toplam	36

*Bir kişi birden fazla görüş bildirmiştir.

Sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerin, aile katılımına yansımaları konusunda, katılımcıların büyük çoğunluğunun gelir düzeyi, eğitim ve çocuk sayısı ifadelerini kullanmışlardır. Ancak gelir düzeyi, eğitim ve çocuk sayısı ile ilgili kullanılan ifadelerde görüş farklarına göre olumlu yansımaları olduğu, olumsuz yansımaları olduğu ve hiçbir ilişkisinin olmadığı hususları ayrı ayrı ele alınmıştır. Ayrıca aile bütünlüğü, mesai şartları, yetiştirme tarzı ve kişilik-İslami anlayış ifadelerinin de kullanıldığı görülmektedir. İlgili bazı görüşler aşağıda yer almaktadır:

"Okul-aile ilişkileri açısından velinin ekonomik durumu problem olmuyor" (002). "Maddi durum bir şey ifade etmiyor" (004). "Maddi durumu iyi olanla, iyi olmayan velinin okul-aile ilişkileri kesinlikle değişmiyor" (015).

"Maddi imkânı olan bir velinin, öğrencinin temel ihtiyaçlarını karşılamasında bir sıkıntısı yoktur. Öğrencinin temel ihtiyaçları karşılandığı zaman kendine güveni artar" (005). "Eğer gerçekten bir ailenin ekonomik anlamda şartları iyiyse, o aile bireylerinin eğitim anlamında da iyi olduğunu düşünüyorum" (013).

"Ekonomik yönden belli doyuma ulaşıyorsa, o zaman çocuğun hayattan beklentisi olmuyor" (006). "Parası çok olan veli ile özellikle eğitim düzeyi düştükçe sıkıntı yaşıyoruz" (010).

"Ailenin eğitim durumuna göre bizimle iletişimleri de çok farklı oluyor" (006). "Eğitim düzeyi yüksek olan velinin okuldan beklentisi daha gerçekçi oluyor," (012). "Eğitim seviyesi yüksek bir veli ile daha rahat iletişim kuruyorsunuz" (013).

"Eğitimli veliler okul-aile ilişkilerinde zayıf değil ama olumsuz tavır da takınabiliyorlar" (007). "Eğitimli insanlarda da çok sıkıntı yaşanabiliyor" (011).

"Diploma insana bir şey katmıyor. Özellikle eğitim düzeyiyle ters bir orantı var" (002). "Bu işi biz de biliyoruz diye, akıl verme durumu da olabiliyor" (008).

"Çocuk sayısı düştükçe, ters orantı dikkatimi çekiyor" (002).

"Aile tek çocuk veya iki çocuk olduğu zaman biraz daha ilgili olabiliyor" (001).

"Çok çocuklu aile, az çocuklu aile; burada ailenin hiçbir faktörü yok" (010). "Çok çocuğu olup da başarılı olan çocuklarımız var" (006).

"Çocukta her türlü sorun var. Çünkü anne ayrılmış, baba ayrılmış" (009). "Boşanmış aile çocukları çok elzem, çok önemli. İletişim kuracaksınız, anne-baba ortada yok" (013).

"Karaman'daki fabrikalarda vardiyalı olarak çalışan aileler de parçalanmış aile gibi oluyor" (006). "Anne-baba ters vardiyada çalıştığı için aile bütünlüğü de pek bir arada meydana gelmiyor" (009). "Adam karısıyla fabrikaya gidiyor, sabah sekiz akşam sekiz" (010).

"Vatandaş köylüdür ama İslami eğitim almıştır. Çocuklarına ilgi gösterir, hoşgörülüdür" (004). "Bu tamamı ile kişinin, kişilik yapısı ile ahlak yapısı ile ilgili bir durum" (011).

"Yetişme tarzından kaynaklandığını düşünüyorum" (007). "Şimdi bu çocuklar da ileride veli oluyorlar" (011).

"Makam ve mevkiin bazı yerlerde kullanıldığı görüldü" (005). "Makam mevki durumu var ise, ister istemez bunu bize yansıtabiliyor" (008).

Aile Kaynaklı Problemler

Okul müdürlerinin görüşlerine göre oluşturulan bu temada görüşmelerden ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo-4'de verilmiştir.

Tablo 4.

Aile Kaynaklı Problemler

	Frekans (f)
Bilinçsiz-Eğitimsiz Aileler	6
İlgisizlik	5
Şikâyetçi Aileler	5
Öğrenciye Aşırı Güven	4
Öğretmene Saygı Duymama	4
Ailenin Okula Gelmemesi	3
Aşırı İlgi	3
Önyargılı - Bakış Açısı Farklı Aileler	3
Sınav Odaklı Bakış Açısı	3
Ailedeki Davranış Bozuklukları	3
Aile Ziyaretlerinin Olumsuzlukları	2
Ailelerin Beklentileri	2
Toplam	43

*Bir kişi birden fazla görüş bildirmiştir.

Aile katılımında aile kaynaklı problemler konusunda, katılımcıların bilinçsiz ve eğitimsiz aileler, ilgisizlik, şikâyetçi aileler, öğrenciye aşırı güven ve öğretmene saygı duymama ifadelerini kullandıkları görülmektedir. İlgili bazı görüşler aşağıda yer almaktadır:

"Velinin kendisi bir şey bilmiyor" (003). "Çocuk yetiştirme konusunda velimiz çok bilgisiz" (006). "Aile eğitimin önemini kavramıyorsa çocuğuyla sadece okula getirip götürme babında ilgileniyor" (009).

"Çocuk biraz büyüdükçe, veli okula ancak bir problem olursa geliyor" (001). "Veli yıllar geçtikçe okuldan uzaklaşıyor" (008). "Saldım çayıra, mevlam kayıra oluyor" (013).

"Veli en ufak şeyde telefona sarılarak öğretmeni şikâyet eder hale geldi" (005). "Şu anda şikâyetler, insanları huzursuz edici hale geldi" (011).

"Çocuğun anlattığına inanılarak geliniyor" (001). "Bazen veli kabullenmiyor. Benim çocuğum yapmaz diyor" (006). "Benim çocuğum hiçbir şey yapmaz diyen veliler ile netice alamazsınız" (009). "Veli benim çocuğum asla yalan söylemez diye düşünüyor" (012).

"Bundan iki dönem önceki bakan "Bir şey mi oldu? 147 var arayın" dedikten sonra, öğretmenlik mesleği biraz ayakaltlarına alındı" (010). "Veliler kendilerini okulun, öğretmenlerin üstünde görüyor" (013).

"Türkiye'deki eğitim sistemindeki en büyük sıkıntı, velinin okula gelmemesi" (006). "Bazı veliler kayıt veya taksit dönemi dışında okula uğramıyor" (008). "Velinin mutlaka sürecin içerisinde yer alması gerekiyor ama bunu bizim okulumuzda göremiyoruz" (013).

"Bazı veliler de var ki nerdeyse her hafta okula uğrayıp işi abartabiliyorlar" (008). "Bazı velilerimiz nerdeyse her gün burada" (010). "Her şeyde okula gelen veliler de var" (011).

"Genelde ön yargılı geliniyor" (001). "Velinin bakış açısı farklı olduğu için sıkıntılar yaşıyoruz" (006).

"Aile eğitime, belki Türkiye'deki iş bulma imkânını da düşünerek, doğrudan sınav sonuçlarına göre bakıyor" (003). "Veli öğrencinin etik değerler kazanmasından ziyade, ölçülebilir akademik başarısı ile ilgileniyor" (008).

"Okulda şiddet uygulayan çocukların büyük bir çoğunluğuna bakın, evde şiddet gören çocuklardır" (009). "Örneğin bir ev hanımı düşünün. Sürekli evde stres halinde, okula gelip, bağırıp, çağırıp, boşalıp gidiyor" (011).

"Bayan öğretmen gönderiyorum, "Hocam bizi nereye gönderdiniz, adam nerdeyse bizi gözüyle soydu." Hiç gerek yok" (010). "Tek başına bayan öğretmenleri gönderemiyorsunuz, yanında mutlaka birinin olması lazım" (013).

"Veli beklentisini yüksek tutup, doksanlı bir öğlenciden yüzlük bir performans bekleyip göremeyince, okul idaresini, öğretmeni sorumlu tutup sıkıntı çıkarabiliyor" (008).

Aile Kaynaklı Problemlere Çözüm Önerileri

Okul müdürlerinin görüşlerine göre oluşturulan bu temada görüşmelerden ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo-5'de verilmiştir.

Tablo 5.

Aile Kaynaklı Problemlere Çözüm Önerileri

	Frekans (f)
İletişim ve İkna Etme	9
İdare Etme Yaklaşımı	5
İkram	4
Pozitif Yaklaşım	4
Rehberlik Servisi ve İşbirliği	4
Objektif Yaklaşım	3
Tartışmadan Kaçınma	3
Yüz Yüze Getirmeme	3
Empati Kurma	2
Her Aileye Farklı Davranma	2
Problemi Tanımlama	2
Dini Yaklaşım	1
Toplam	42

*Bir kişi birden fazla görüş bildirmiştir.

Aile kaynaklı problemlere çözüm önerileri konusunda, katılımcıların büyük kısmının iletişim ve ikna etme ifadesini kullandıkları görülmektedir. Bu ifadenin dışında idare etme yaklaşımı, ikram, pozitif yaklaşım, rehberlik servisi ve işbirliği, objektif yaklaşım, tartışmadan kaçınma ve yüz yüze getirmememe ifadeleri ön plana çıkmaktadır. İlgili bazı görüşler aşağıda yer almaktadır:

"Eğer veliyi ikna edip inandırabiliyorsanız işiniz çok kolay oluyor" (003). "...sürekli velilerle iletişimde olmaktan yanayım ve telefonla olsun yüz yüze olsun görüşerek sorunları aşmaya çalışıyoruz" (007). "Burada esas önemli olan veliyi ikna etmektir" (011). "Hayatta her şeyin başı iletişim" (013).

"Problemleri bizim burada absorbe etmemiz lazım" (006). "Tarafları kaybetmemek için ara yol bulmaya gayret ediyoruz" (008). "Biz buna velinin gazını alma tabiri diyoruz" (009).

"Hangi sebeple gelirse gelsin, buyur ediyoruz. "Bir çay söyleyelim, içerseniz" diyoruz" (001). "Veli öfkeli geldi, oturmasını rica ederim, hal hatır sorar, çay ikram ederim" (008). "İşte çay may ikram ettikten sonra, ondan sonra anlatabildiklerimizi anlıyoruz. Ondan sonra anlıyor bazı veliler. Yüzde doksanı anlıyor" (009).

"Olaylara objektif bakarsan, pozitif bakarsan ortayı bulursun" (004). "Pozitif yaklaşarak sorunun çözülebilir olduğunu hissettirmeye çalışırım" (008).

"Özellikle rehberlik servisini de kullanarak çözmeye çalışıyoruz" (002). "Rehber öğretmene yönlendiriyoruz" (006). "Bazı özel durumu olan öğrencilerle sorun yaşadığımızda, rehberlik araştırma merkezinden yardım alıyoruz" (013).

"Her zaman tek kişiyi dinlemeyle bir kanı oluşturmam" (012). "Veliden ve olayın tüm muhataplarını sorunu dinleriz" (014).

"Veli ile tartışmaya kesinlikle girmem" (002). "Veliye karşı, veli gibi davranmamak gerekir" (011). "Zıtlasmaktan ise veliye uygun bir dil ile konuşurum" (015).

"Öğretmenle o an yüz yüze getirmemelidir" (011). "Öğretmeni şikâyet eden veya başka bir öğrenciyi şikâyet eden kişileri yüz yüze getirmem" (013). "Öğretmenle veliyi karşı karşıya getirmeyiz" (014).

"Genel olarak veliye sizi anlıyorum diye duygu bildirisini yapıp aynı zamanda karşı tarafı da anlamaya çalışıyorum" (008). "Onların bakış açısıyla bakıp, onları hoşnut edebilecek şekilde konuşup, olayı kendimize çevirebilirim" (015).

"Karşıdaki veli tipi, hep aynı kategoride değil veya tek bir çizgi halinde değil. Her bir veliye farklı davranman gerekiyor" (011). "Bazen halk diliyle konuşmaya çalışıyorsunuz, orada bile sorun yaşıyorsunuz. Herkesin anlayacağı bir dille konuşmak lazım" (013).

"Öncelikle problemi bir tanımlamaya çalışıyoruz" (002). "Öncelikle sorunu ve veliyi tanımak gerekiyor. Benim temel prensibim hiçbir zaman sorunu tek kaynaktan dinlemem. Veliye, ilgili kişilerle görüşüp sorunu çözeceğimi beyan ederim" (008).

"Branşımız Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi olduğu için kolaylaştırıp güçleştirmememe, sevdiren nefret ettirmeme gibi bir eğilimde oluyoruz" (005).

Aile Katılımını Artırıcı Öneriler

Okul müdürlerinin görüşlerine göre oluşturulan bu temada görüşmelerden ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo-6'da verilmiştir.

Tablo 6.
Aile Katılımını Artırıcı Öneriler

	Frekans (f)
İletişim	9
Sosyal Faaliyetler-Etkinlikler	9
Aile Ziyaretleri	8
Aile Eğitimi	6
Toplantılar	6
Ailenin Okula Çekilmesi	6
Parasız Eğitim	4
Sosyal Ağlar	4
Öğretmenin Etkisi	3
Sorumlulukların Belirlenmesi	3
Aileye Karşı Olumlu Yaklaşım	2
Yönlendirme ve Rehberlik Servisi	2
Avrupa Ülkelerinin Model Alınması	1
Reklam	1
Toplam	64

*Bir kişi birden fazla görüş bildirmiştir.

Aile katılımını artırıcı öneriler konusunda, katılımcıların büyük bir kısmının iletişim, sosyal faaliyetler-etkinlikler ve aile ziyaretleri ifadelerini kullandıkları görülmektedir. İlgili bazı görüşler aşağıda yer almaktadır:

“Her velimizle mutlaka yüz yüze görüşelim o zaman daha çok etkili oluyor” (001). “Aile ile okulun ilişkisinin kesilmemesi lazım” (006). “Veli ile birkaç defa iletişim sağlayıp güven verdiğiniz zaman veli size inanıyor. Söylediklerinizin doğru olduğuna kanaat getiriyor. Sizi hiç tanımamış ise karşınıza geldiği zaman daha agresif davranabiliyor” (009). “Velilerle iletişim iyi kurulmalıdır” (011).

“Şiir dinletisi, resim sergisi, yılsonu gecesi gibi sosyal faaliyetlerle velileri okula çekmek gerekiyor” (007). “Okulun düzenleyebileceği bazı eğlence, yemek, kahvaltı, yarışma gibi sosyal ve sportif etkinliklerde velinin katılımı artabilir” (008). “...bu sene biz İmam Hatip velilerimize yönelik KAİMDER'in öncülüğünde bir kahvaltı yapalım dedik, velilerimizle tanışma babında. Bizim otuz altı velimiz vardı hepsine davetiye gönderdik. Hatta geri dönüt istedik, yani katılıp katılmayacağı konusunda. Buradan okuldan servis kaldırdık, hepsi ile görüştük ama katılım sayımız tahmini onu geçmedi. Yani biz utandık hatta buradan hizmetlileri falan da götürdük” (009).

“Veli ziyaretleri çok önemli” (004). “Ev ziyaretlerinin faydalı olduğuna inanıyorum” (006). “Şimdi siz düşünün, bir öğretmeninizi sizi evde ziyaret etti mi hiç? Yok değil mi, benim de yok. Ama ne kadar isterdim, bir öğretmenim evime gelsin” (013).

“Velilerimiz öğrencilerine nasıl davranacaklarını bilmiyorlar. Onun bir semineri, kursu verilsin istedik” (004). “Velinin bilinçlendirilmesi lazım” (006).

“Belli bir doz ayarında veli toplantılarını sık sık yapmak gerekir” (011). “Veliyi okula çekebilmek adına veli toplantısı, Okul-Aile Birliği toplantıları yapıyoruz” (013).

“Bulduğu ortamı göz önüne alarak, veliyi hangi yönde çekebileceksen, okula çekmenin yollarına bakmak lazım” (005). “Velilerle sık sık bir araya gelmek gerekir” (011).

“Okul ile aileler arasındaki en büyük gerginlik paradır” (002). “Veliyi toplantıya çağırdığın zaman, para isteyecekler diye düşünüyor” (006). “Anayasamıza göre eğitim ücretsiz” (010).

“Öğretmen arkadaşlar da sms, whatsapp grubu gibi farklı yollarla veliye ulaşsın, irtibat halinde olabiliyorlar” (008). “Öğrenci ile ilgili mesaj göndermeye başladıktan sonra, veli ile iletişimimiz daha çok arttı” (010).

“Okul-aile ilişkisinin gelişmesi için ilk başta öğretmen ve aile diyalogu çok kuvvetli olmalı” (010). “Öğretmenler velilerle irtibatlı olduğu zaman, velilerin okula bakış açıları çok değişiyor” (001). “Ben kurum olarak, şirket müdürü olarak patronumuzun veliyle ilişkisini daha fazla geliştiremem. Bu bir tüzel kişiliktir, bunu yapacak olan öğretmen” (012).

“Öğretmenin sorumluluğu yönetmelikte nasıl tanımlandıysa, velinin rolü de tanımlanabilir.” (001). “Görevlerini yerine getirebilmesi için yaptırımlar noktasında okulların yetkilendirmesinin doğru olduğunu düşünüyorum” (002). “Aile çocuğuyla ilgilenmiyor, benim veliye hiçbir yaptırımım olmuyor” (006).

“İyi çocukların velilerinin sürekli biraz daha pohpohlanması gerekir. Velilere karşı çocukları aşağılamak yerine, onların da değerli olduğunu hissettirmek gerekir,” (011). “Her gelen velinin burayı bir okuldan çok kendi mekânları gibi hissetmelerini sağlıyoruz” (012).

“Öğrencilerin velilerini buraya davet ediyoruz ve rehberlik servisimize yönlendiriyoruz” (007). “Veli bizden destek istediği zaman destek veririz, yönlendirme yaparız” (011).

“Nasıl ki Avrupa ülkelerinde keyfi olarak bir çocuk okula gelmediği zaman izlenen bir yol var ise, aynı şekilde bizde de olması gerektiğini düşünüyorum” (002).

"Broşür ve billboardlardaki ilan ve duyurular ile irtibatı yoğun tutuyoruz" (008).

Okul-Aile Birliğine Bakış

Okul müdürlerinin görüşlerine göre oluşturulan bu temada görüşmelerden ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo-7'de verilmiştir.

Tablo 7.

Okul-Aile Birliğine Bakış

	Frekans (f)
İşlevsellik	14
İşlevsel Değil (10)	
İşlevsel (4)	
Gereklilik	10
Gerekli (7)	
Gerekli Değil (3)	
Görevler Yerine Getirilmiyor	7
İşlevsel İse Faydalı	4
Birlik Yöneticilerine Yönelik Olumsuz Tutum	4
Anlamına Hitap Etmiyor	3
Okul-Aile Birliği Profesyonel Olmalı	1
Toplam	43

*Bir kişi birden fazla görüş bildirmiştir.

Okul-Aile Birliklerine bakışları konusunda, katılımcıların büyük çoğunluğunun işlevsellik, daha sonra gereklilik ifadelerini kullandığı görülmektedir. Ancak kullanılan ifadelerdeki görüş farkları, ayrı ayrı ele alınmıştır. İlgili bazı görüşler aşağıda yer almaktadır:

"Okul-Aile Birliği şu haliyle işlevsel değil" (001). "Fonksiyonelliklerinin olmadığını düşünüyorum" (002). "...küçük okullarda ancak yönetmelik gereği bu işler yapılmaktadır. Şimdi Okul-Aile Birliğinin yönetimini seçeriz ama onun işlerini okuldaki idareci yapar, kararını da okuldaki idareci alır, hepsini yapar, onlar sadece bir imza atar. ... Aile birliğinin işlevselliği, resmiyette formalite yerine getiriliyor" (005). "Okul-Aile Birliği sembolik kuruluyor" (008).

"Burada işlediğini düşünüyorum" (003). "Okul-Aile Birlikleri şu an ki haliyle de işlevsel" (004). "Bizim okulumuzda Okul-Aile Birliği göstermelik değil" (015).

"Okul-Aile Birlikleri okulun ekonomik kaynak bulmakta olmazsa olmazlarıdır" (003). "Eğer tam manasıyla çalışırsa, okulun büyük bir yükünü alıyor" (006). "...okulun birtakım eksikliklerinin giderilmesi noktasında okulun bütçesi yetersiz, bu bakımdan dışarıdan okulu bir yönetim anlayışıyla bir grubun, bir kurulun görerek eksikliklerin giderilmesi iyi bir şey aslında" (007). "Gerekli ama Türkiye'deki şeklinin biraz eksik olduğunu düşünüyorum" (013). "Kesinlikle gerekli" (015).

"Okul-Aile Birliklerinin bu mevcut yapısıyla gerekli olmadığını düşünüyorum" (002). "Hiç gereği yok bence" (010). "Bana göre Okul-Aile Birlikleri gereksizdir" (011).

"Ama şimdi adam işinden, aşından bırakıp gelecek, koşup gelecek bu da bir gönüllülük meselesidir. İçten gelen bir çalışmadır, onu da her zaman yapmak mümkün değildir. Ancak ne yapar gelen veli, "Hocam siz yazın çizin biz imzalarız"" (005). "Okul-Aile Birliklerinin işlerini okul idaresi yapıyor" (009). "Bütün iş ve işlemler, sekreteryası okul tarafından yapılır, sadece yalvar yakar bir imza attırırız" (010).

"Okul-Aile Birliğinin etkin kullanılması durumunda faydalı olduğunu düşünüyorum" (008). "Okul ile ilgili maddi, manevi çalışmalar yapmış olsa, gerçekten gerekli" (009).

"Okul-Aile Birliği Başkanlığı yapan kişilerin bundan kaynaklı bir ayrıcalık çıkarmaya çalıştığını düşünüyorum" (008). "Okul-Aile Birliği Başkanı olan kendisini Milli Eğitim Müdürü zannediyor" (010).

"Aslında Okul-Aile Birliğinin görevi okulun giderlerini karşılamak değil okuldaki ihtiyaç sahibi çocuklara yardım etmektir" (001). "Okul-Aile Birlikleri hep para sorunu olarak görülüyor" (002).

"Okul-Aile Birliklerinin topladığı bağışların yüzde beşi, onu gibi bir miktar Okul-Aile Birliği yönetimine kalmış olsa o zaman daha farklı çalışmalar olacağı kanaatindeyim" (005).

Ailenin Performans Değerlendirmeye Katılımı

Okul müdürlerinin görüşlerine göre oluşturulan bu temada görüşmelerden ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo-8'de verilmiştir.

Tablo 8.

Ailenin Performans Değerlendirmeye Katılımı

	Frekans (f)
Seçme Hakkı Olmalı	11

Objektif Olmalı	5
Çoğulcu Yapıda Olmalı	3
Objektif Değil	3
Performansları Belirli Değil	3
Etkisi Artırılmalı	2
Yetkin Kişiler Olmalı	1
Toplam	28

*Bir kişi birden fazla görüş bildirmiştir.

Yönetici performansını değerlendirmeye aile katılımı konusunda, katılımcıların büyük bir kısmının seçme hakkı olmalı ve objektif olmalı ifadelerini kullandıkları görülmektedir. İlgili bazı görüşler aşağıda yer almaktadır:

"Paydaş olarak hakkıdır, sizi değerlendirmesi gerekir" (002). "Ashında kalitenin artırılması açısından değerlendirme taraftarıyım" (005). "Cumhurbaşkanını seçebilen bir adam, müdürü de seçebilmeli" (010). "Veli okula geliyorsa, değerlendirmeye katılsın" (013).

"Değerlendirmeler gerçeğe uygun olursa, objektif olursa faydalı olabilir" (005). "Objektif kriterler çoğalır, bu sistemi sağlıklı görüyorum" (008). "Objektif olmalı" (012).

"En azından yirmi, otuz velinin değerlendirme yapmasının daha doğru olduğunu düşünüyorum" (002). "Çoğulcu bir katılım olursa daha gerçekçi olabilir" (007). "Kalem sayısı ne kadar artarsa, bu uygulamanın sağlık oranı da o derece artacaktır" (008).

"Ölçülebilir değilse değerlendirme objektif olmaz" (001). "Türk milletinin yapısına uygun değil diye düşünüyorum. İnsanlarımız objektif bakamıyorlar" (007).

"Ölçülebilir kriterler olursa ancak o zaman olur" (001). "Değerlendirme ölçeklerinin zihinsel olarak çok tutarlı olduğunu düşünmüyorum" (003).

"Bana göre daha fazla olmalı" (003). "Sadece Okul-Aile Birliği Başkanı değil çok yönden değerlendirilmesi lazım" (015).

"Seni değerlendiren insanın farklı bir özelliği olması lazım, bir şeyler bilmesi lazım" (006).

Ailenin Yönetime Katılımı

Okul müdürlerinin görüşlerine göre oluşturulan bu temada görüşmelerden ortaya çıkan ifadeler ve frekansları Tablo-9'da verilmiştir.

Tablo 9.

Ailenin Yönetime Katılımı

	Frekans (f)
Tavsiye Niteliğinde Katılım	6
Okulların Özerkleştirilmesi	3
Okulu Müdür Yönetir	3
Sorumluluklar Paylaşılmalı	3
Aile Yetkin Değil	3
Etkin Katılım	2
Sosyal Faaliyetlere Katılım	2
Toplam	22

*Bir kişi birden fazla görüş bildirmiştir.

Ailenin yönetime katılımı konusunda, katılımcıların bir kısmının tavsiye niteliğinde katılım ifadesini kullandıkları görülmektedir. Ayrıca okulların özerkleştirilmesi, okulu müdür yönetir, sorumlulukları paylaşılmalı ve aile yetkin değil ifadeleri de kullanılmıştır. İlgili bazı görüşler aşağıda yer almaktadır:

"Daha çok anketler yoluyla olduğu zaman, faydalı olacağını düşünüyorum" (002). "Görüş olarak sunabilir ama kararı okulun öğretmenler kurulu ve okul idaresi vermesi gerekir" (009). "Okul-Aile Birliği tavsiye niteliğinde kararlar alabilir" (012).

"Okulların yönetimi tamamen mütevelli heyetine verilmeli" (003). "Okulların yönetimi yerel yönetime verilmeli" (004). "Yerleşme ile birlikte, özerkleştirilmeli" (014).

"Madem okul müdürüyüm, velinin hassasiyetini dikkate alırım ama bu işi en iyi benim yapmam, en iyi benim bilmem lazım" (008). "Bir okul, müdürü ne ise, o kadardır" (011).

"Sorumluluk paylaşılacaksa, o zaman yönetimde de etkili olabilir" (001). "Yetki ile birlikte sorumluluk verilmeli" (014).

"Eğitim çok profesyonel bir iş, veliyle olacak bir iş değil. Mümkün olduğunca profesyonel paydaşlarla paylaşmak isterim" (010). "Siyasal görüşü etki eder, kişilik yapısı etki eder, eğitim seviyesi etki eder" (011).

"Okul-Aile Birliğiyle etkin bir katılım olmalı" (004). "Okulun yönetimine ve finansmanına katılmalı" (014).

"Okulun sosyal yönden çalışmalarında ailelerin olmasını isterim" (006). "Eğitim öğretim çok farklı bir şey ama veli okulun fiziki ve sosyal çalışmalarına katılabilir" (015).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma sonucunda, okul müdürlerinin aile katılımı bağlamında, aileden en önemli beklentisinin okul ile iletişim ve işbirliği olduğu ortaya koyulmaktadır. Diğer beklentiler ise sırayla, öğrenci takibi ve öğrencinin kontrol edilmesi, öğrenciye eğitimsel davranış kazandırması, paydaş olarak okula sık gelmesi, maddi ve manevi anlamda öğrenciye destek olması, okula destek olması, öğrenciyi motive etmesi, yönlendirmesi ve rehberlik etmesi, öğretimsel destek olması, örnek olması, veli toplantılarına katılımı, yapıcı olması, öğrenciye ilgi göstermesi, öğrenciyi tanınması ve okul yönetimine katılımı olarak sıralanmaktadır. Ortaya çıkan bu sonuç, Çelenk'in (2003) okul ile iletişim içinde bulunan velilerin çocuklarının okul başarılarının daha da yüksek olduğu sonucuyla da örtüşmektedir. Gökçe (2000) yaptığı araştırmada velilerden, okul-aile işbirliği açısından, okul yönetimi ve öğretmenler ile işbirliği ve etkileşim, okul etkinliklerine ve toplantılara katılım, çocuğun sorunlarına yakından ilgi, okula maddi ve manevi destek sağlaması olarak sıralanan beklentileri de yine bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar ile uyumlu görülmektedir. Burns (1993) çocuğu ile ilgilenen, okul ile işbirliği halinde olan ailelerin, çocuğun başarısında ve güdülenmesinde etkili olduğunu belirtmektedir. Slavin (2013: 286) motivasyonu, etkili öğretimin en önemli bileşenlerinden biri olarak tarif etmektedir. Akbaba (2006) ise motivasyonu, eğitim-öğretim süreçlerinde öğrenci başarısını etkileyen en önemli etkenlerden biri olarak görmektedir. Öğrenci devamsızlığının ana nedenlerinden biri, ailelerin, çocuklarının okul ihtiyaçlarını karşılayamamalarıdır (Aküzüm, Yavaş, Tan ve Uçar, 2015; Özbaş, 2010). Şişman ve Turan (2004: 207) ise aileden beklentileri, ailenin çocuğunu tanınması, ona uygun ortam sağlaması ve yönlendirmesi, örnek olması ve destek olması, okul yönetimini desteklemesi, etkinliklerde görev alması ve okul ile işbirliği yapması, okul dışından çocuğu yakından takip etmesi olarak sıralamaktadırlar. Araştırma sonuçları ile alan yazın karşılaştırıldığında sonuçların genel olarak örtüştüğü görülmektedir. Araştırma sonucunda, okul müdürleri ailenin okula maddi olarak da destek olmasını beklemektedirler. Ancak yapılan araştırmalardaki, ailenin ekonomik sorunlarının, aile katılımını azalttığı yönünde çıkan sonuçlar (Can, 2009; Özgan ve Aydın, 2010; Porsuk, 2010; Yıldırım, 2008) bağlamında düşünüldüğünde, aileden maddi destek beklemenin çok doğru olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca bu araştırmada, okul müdürlerinin aileden en büyük beklentisi olarak ortaya çıkan husus da iletişimdir. Durgun'un (2011) yaptığı araştırmadaki, okul yöneticilerinin tamamının velilerle iletişim kurmakta zorlandıkları, var olan iletişimlerinin ise yetersiz ve sorunlu olduğunu belirtmeleri fakat bu konudaki eksikliğin kendilerinden değil, karşı taraftan kaynaklandığını düşünmeleri sonucu ile Bursalıoğlu (2012: 32) ve Çelik'in (2012: 207) üzerinde durduğu lider olarak okul müdürlerinin yüksek iletişim becerilerine sahip olması gerekliliği düşünüldüğünde, bu sonuca yönelik ileri sürülen aileden iletişim beklentisi, okul müdürlerinin aileye bakış açısını ortaya koyması açısından önemlidir.

Ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına etkisi hususunda en çok üzerinde durulan konuların eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve çocuk sayısı olduğu görülmektedir. Aile bütünlüğü, ailenin çalışma saatleri ve mesai şartları, yetişme tarzı, kişilik, İslami anlayış ve ahlak anlayışı ise aile katılımına etki eden diğer hususlar olarak sıralanmaktadır. İlgili alan yazına bakıldığında, ailenin ekonomik koşullarının düşük olması ve evdeki çocuk sayısının fazla olması okulla iletişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Can, 2009; Özgan ve Aydın, 2010; Porsuk, 2010; Yıldırım, 2008). Özbaş ve Badavan'a (2010) göre de gelir ve öğrenim düzeyinin yüksek olması, okul-aile ilişkilerinin gerçekleşme oranı açısından belirleyici faktördür. Şişman ve Turan (2004: 209) ailenin eğitim düzeyini, gelir düzeyini, çalışma saatlerinin uygun olmamasını, kültür farklılıklarını, kendi okul hayatında yaşadığı olumsuz yaşantıları, ailelerin eğitime katılımını sınırlayan faktörler olarak sıralamaktadırlar. Herman ve Yeh'in (1983) yaptığı araştırmada sosyo-ekonomik durum ve diğer değişkenler arasında ilişki bulunmuştur. Bu araştırmaya göre yüksek sosyo-ekonomik durumdaki ailelerin okul aktivitelerinin daha çok farkında oldukları ve bu faaliyetlere daha çok katıldıkları görülmüştür. Keçeli-Kaysılı ise (2008) yaptığı araştırmada, ailelerin erken çocukluk ve ilköğretim döneminde, ortaokul ve liseye göre daha çok katılımda bulduklarını, sosyo-ekonomik düzey ile aile katılımı arasında doğrusal bir ilişki olduğunu bulmuştur. Dam'a (2008) göre ise boşanma, öğrenci davranışlarını ve başarılarını etkileyen en önemli aile sorunlarından biridir. Özen'e (1998) göre de eşler arası yaşanan boşanmanın gerek çiftler üzerinde, gerekse çocukları üzerinde birçok toplumsal ve psikolojik sonuçları ortaya çıkmaktadır. Araştırma sonucu ile karşılaştırıldığında çıkan sonuçların genel olarak alan yazındaki sonuçlar ile örtüştüğü görülmektedir. Ancak araştırma sonucunda, ailenin eğitim durumunun yüksek olması, ekonomik durumunun iyi olması ve çocuk sayısının az olması hususlarının aile katılımına olumlu katkı sağlayacağı yönündeki fikirlere zıt fikirlerin ve bu özelliklerin etkisinin olmadığı yönünde görüşlerin de ortaya koyulduğu görülmektedir. Okul müdürlerinin, ailenin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerinin aile katılımına etkisinde alan yazın ile örtüşmeyen görüşlerinin temel kaynağı, Ağaoğlu, Altınkurt, Yılmaz ve Karaöse'nin (2012) de üzerinde durduğu gibi, okul müdürlerinin eğitim yönetimi konusunda daha önce eğitim almamaları ve deneme-yanıltma yoluyla yetişmiş olmaları olarak görülmektedir.

Okul müdürleri aile katılımında aile kaynaklı problemler olarak, bilinçsiz-eğitimsiz aileler, öğrenciye ilgisizlik, şikâyetçi aileler, öğrenciye aşırı güven, öğretmene saygı duymama, ailenin okula gelmemesi, aşırı ilgi, önyargılı bakış açısı, sınav odaklı bakış açısı, ailedeki davranış bozuklukları, aile ziyaretlerinin olumsuzluklar ve ailelerin beklentilerini sıralamışlardır. Erdoğan ve Demirkasımoğlu'nun (2010) yaptıkları araştırmaya göre, öğretmen ve yöneticiler, ailelerin eğitim sürecine katılım konusunda bilinçsizce davranmalarından şikâyet etmektedirler. Mentese'ye (1987: 2) göre ailenin okul ve eğitim hakkındaki bilgisizliği, aile katılımını engellemektedir. Altun (2009), Kuş ve Çelikkaya (2010) yaptıkları araştırmalarda ise öğrenci başarısızlığının temel nedeni olarak velilerin ilgisizliğini ortaya koymaktadırlar. Dam (2008) ailenin ilgisizliğini ve eğitimin önemini kavramamış olmasını öğrenci davranışlarını ve başarılarını etkileyen en önemli sorunlar olarak görmektedir. Kıranşal (2007) ve Koç'un (2012) çalışmalarına göre ise son dönemlerde ortaya çıkan en önemli sorunlardan biri, ailelerin aşırı ve gerçek dışı şikâyetlerinin artması olarak göze çarpmaktadır. Erdem (2010) yaptığı çalışmada öğretmenlik mesleğinin toplum içindeki saygınlığının düştüğünü tespit etmiştir. Yine Kuş ve Çelikkaya'nın (2010) yaptığı çalışmada öğretmenler tarafından belirtilen sorunlar arasında

velilerin okula gelmemesi de bulunmaktadır. Ancak araştırma sonucunda ortaya konulan aile ziyaretlerinin olumsuzluklarının aksine, aile ile güven oluşturmak için aile ziyaretlerini öngören (Gülcan ve Taner (2011; Kıranşal, 2007; Özgan ve Aydın, 2010) aile katılımını artırıcı uygulamalara yönelik eleştiriler, aile ziyaretlerinin etkinliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca araştırma sonucunda, okul müdürlerinin aile kaynaklı problemlerin temel nedeni olarak gördükleri, ailenin öğretmene saygı duymama hususu da altı çizilmesi gereken önemli bir noktadır. Kıranşal (2007) ve Koç'un (2012) da belirttiği gibi, özellikle son dönem konjonktürün etkisiyle ailelerin aşırı ve gerçek dışı şikâyetlerinin arttığı düşünüldüğünde, Milli Eğitim Bakanlığı'nın aileyi müşteri olarak konumlandırılan ve her zaman haklılığını öne çıkaran uygulamalarının, ailenin öğretmene karşı saygısını azaltmasında önemli rol oynadığı görülmektedir.

Okul müdürlerinin aile kaynaklı problemlere çözüm önerilerinden en dikkat çeken aile ile iletişim kanallarını açık tutarak, onları ikna etme faaliyetlerinde bulunmayı ön plana çıkarmalarıdır. Aile kaynaklı problemlere diğer çözüm önerileri ise idare etme yaklaşımı, ikram, pozitif yaklaşım, rehberlik servisi, objektif yaklaşım, tartışmadan kaçınma, yüz yüze getirmeme, empati kurma, her aileye farklı davranma, problemi tanımlama ve dini yaklaşım olarak sıralanmaktadır. Okul müdürlerinin problem çözüm önerilerine yönelik alan yazın incelendiğinde, Wanat, (2010) ve Yıldırım (2008) okul-aile iletişiminde olumlu dil kullanımının önemini vurgulamışlardır. Bacanlı (1999: 5) insanları anlama ve idare etme, insan ilişkilerinde bilgece davranma yeteneğini sosyal zekâ olarak tanımlamaktadır. Aydın (2010: 194) okul yöneticisinin sorumlulukları bağlamında, çevre ile ilişkilerinde yapıcı davranması gerektiğini vurgulamaktadır. Hoy ve Miskel (2010: 418) problemin fark edilmesi ve tanımlanmasını yönetsel karar vermede bir basamak olarak kabul etmektedir. Elma ve Demir (2012: 76) insanların yönetsel egemenlik altına alınmasında dinin gücünün de kullanıldığını belirtmektedirler. Alan yazından çıkan sonuçlar ile araştırma sonuçları karşılaştırıldığında, genel olarak örtüştüğü görülmektedir.

Okul müdürlerinin aile katılımını artırıcı en dikkate değer önerilerinin aile ile iletişimin artırılması, sosyal faaliyetler ve etkinlikler ile velinin okula çekilmesi olduğu görülmektedir. Aile katılımını artırıcı diğer öneriler olarak ise aile ziyaretleri, aile eğitimi, toplantılar, ailenin okula çekilmesi, parasız eğitim, sosyal ağlar, öğretmenin etkisi, sorumlulukların belirlenmesi, aileye karşı olumlu yaklaşım, yönlendirme ve rehberlik servisi, Avrupa ülkelerinin model alınması ve reklam olarak sıralanmıştır. İlgili alan yazın incelendiğinde, Cemalettin, (2011) eğitim yöneticilerine, okullarda öğrenci başarısını artırabilmek için öğrenci velilerinin eğitime katılmalarını teşvik etmeleri ve velilerde okula karşı olumlu tutum geliştirebilmek için düzenli bir iletişim ve işbirliği içerisinde olmalarını önermektedir. Erdoğan ve Demirkasımoğlu'na (2010) göre ailelere ulaşmanın en etkili yolu, etkili iletişim kanallarının oluşturulmasıdır. Ailelerle okul arasında doğrudan etkili bir iletişimin sağlanması için düzenli ve sık aralıklarla toplantılar düzenlenmesini önermektedirler. Şişman ve Turan (2004: 212) aile katılımını sağlamak için, velilerin, eğlence, gezi, spor ve kültürel etkinliklere dâhil edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Biber (2003) de öğretmenlerin, eğitim-öğretim yılının başında "ev ziyaret programı" hazırlayarak aileleri evlerinde ziyaret etmelerini önermektedir. Gökçe (2000) velilerin okul-aile işbirliği konusunda bilinçlendirilmesini sağlayıcı toplantı, seminer vb. etkinliklere yer verilmesini önermektedir. Şahin'e (2011) göre okulların ailelerle işbirliği yapabilmeleri için, onları para kaynağı olarak görmemeleri gerekir. Burns ve diğerlerine (Aktaran: Çelenk, 2003) göre, öğretmenlerin, çocuğun aile ortamını iyi değerlendirmeleri ve çocuğa daha iyi bir eğitim verebilmek için aile sorumlularıyla iletişim kurmaları önemlidir. Grolnick, Benjet, Kurowski ve Apostoleris'nin (1997) yaptığı çalışmada öğretmen karakterlerinin, aile katılımında etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca sosyal destek eksikliği de aile katılımını zayıflatmaktadır. Yine Çınkır'a (2010) göre, okulların kaynak sorunu velilerden toplanan katkı payları ile çözülmeye çalışılmakta ve bunun sonucunda okul yönetimleri ve veliler karşı karşıya gelmektedir. Erdem ve Şimşek'e (2009) göre ise planlı bir biçimde ev ziyaretlerine zaman ayırarak öğrenci velilerine rehberlik yapılmalı ve veliler bilgilendirilmelidir. Öğrenci velilerini çocuğun eğitimi konusunda bilinçlendirmek için anne-baba eğitimine önem verilmelidir. Genel olarak karşılaştırıldığında, araştırma sonucunda aile katılımına yönelik ortaya koyulan önerilerin, alan yazın ile paralel olduğu görülmektedir. Ancak, Şişman'ın (2012: 137) da belirttiği gibi, eğitimde rehberlik ve yönlendirme sisteminin kurulamamış olması, Türkiye'deki eğitim sistemi ile ilgili temel sorunlardan biridir. Bu bağlamda aile katılımını artırıcı olarak sunulan yönlendirme ve rehberlik servisi önerisi, içi doldurulması gereken bir konu olarak görülmektedir. Ayrıca araştırma sonucunda ortaya çıkan, ailenin sorumluluklarının yasal teminat altına alınması hususu da yine elzem konulardan biridir. Ailenin çocuğuna karşı eğitimde aile katılımı bağlamındaki sorumluluklarının yasal olarak belirlenmiş olmaması, MEB (1961) İlköğretim ve Eğitim Kanunu'ndaki gibi, var olan belli müeyyidelerin ise fiilen uygulanmaması, yönetsel anlamda sorun teşkil etmektedir.

Okul müdürlerinin Okul-Aile Birliklerine bakış açılarına göre en dikkate değer husus, Okul-Aile Birliklerinin gerekli olduğu ancak şu anki yapısında işlevsel olmadığı hususudur. Okul müdürleri sırasıyla, "görevlerin yerine getirilmediği", "işlevsel olursa faydalı olacağı", "birlik yöneticilerine yönelik olumsuz tutum olduğu", "anlamına hitap etmediği" ve "Okul-Aile Birliği yönetiminin profesyonel olması gerektiği" yönünde de görüşler ortaya koymuşlardır. Ayrıca araştırma sonucunda, Okul-Aile Birliklerinin anlamına hitap etmediği hususu düşünüldüğünde, bugünkü uygulamalarda okulların maddi kaynak temini aracı olarak kullanılan Okul-Aile Birlikleri, eğitim açısından üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir başka konudur. Okul-aile etkileşiminin en üst düzeyde gerçekleştirilebileceği bir yer olan Okul-Aile Birliklerinin yapısal sorunlarının çözüme kavuşturulması, eğitimin ulaşılmak istenen hedefleri ve niteliği açısından önemlidir. İlgili alan yazına bakıldığında Akbaşlı ve Kavak (2008), ortaöğretim okullarında Okul-Aile işbirliği kapsamında yapılan faaliyetlerin yeterli olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Dolaman'a (2015) göre okul yönetimleri kendilerince yönlendirebilecekleri kişileri Okul-Aile Birliklerine seçtirmektedirler. Kınal (1991: 128-130) tarafından yapılan çalışmada, okul ile işbirliği yapma konusunda velilerin yeterli çaba sarf etmediği, bunun da okul-aile işbirliğinin gerçekleşmesini engelleyen önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Dizbay'a (2010) göre, ailelerin okula gelmesi, okul yönetimiyle işbirliği yapması, alınacak kararlara katkı yapması ve katılımları çok önemlidir. Araştırma sonuçları ile alan yazın karşılaştırıldığında, Okul-Aile Birliğinin işlevsel olmadığı ancak gerekli olduğu konusunda paralellik bulunmaktadır. Ayrıca

araştırma sonucunda, okul müdürlerinin bakış açılarına göre, Okul-Aile Birliklerinin anlamına hitap etmediği hususu, Bingöl (2004), Özgan ve Aydın'ın (2010) yaptıkları araştırma sonuçlarında, Okul-Aile Birliklerinin kendilerinden beklenen görev ve sorumlulukları tam olarak yerine getirmediği sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bugünkü uygulamalarda okulların maddi kaynak temini aracı olarak kullanılan Okul-Aile Birlikleri, eğitim açısından üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir başka konudur. Okul-aile etkileşiminin en üst düzeyde gerçekleştirilebileceği bir yer olan Okul-Aile Birliklerinin yapısal sorunlarının çözüme kavuşturulması, eğitimin ulaşılacak istenen hedefleri ve niteliği açısından önemlidir.

Yönetici performansını değerlendirmeye aile katılımı konusunda en dikkate değer husus okul müdürlerinin, ailenin yönetici seçme hakkı olduğunu ifade etmeleridir. Okul müdürleri sırasıyla, "objektif olmalı", "çoğulcu yapıda olmalı", "şu anki yapıda objektif olmadığı", "performansların belirli olmadığı", "etkisi artırılmalı" ve "yöneten kişiler yetkin kişiler olmalı" yönünde görüşler de ortaya koymuşlardır. Ancak, velinin performans değerlendirmeye katılımı konusunda fikir ayrılıkları Altun ve Memişoğlu'nun (2008) yapmış olduğu araştırmada, velilerin yöneticileri değerlendirmelerinin okulda olumsuz bir iklim oluşturacağı sonucundan ziyade, okul müdürlerinin aileye yönelik olumsuz yaklaşımlarından kaynaklandığı görülmektedir. İlgili alan yazına bakıldığında, Aydın'a (2005) göre, performans değerlendirilirken adil olunmalı ve yapılan performans değerlendirme geçerli ve güvenilir olmalıdır. Eğitimde performans ölçülmesi ve sonuçlarının uzun vadeye yayılması, değerlendirmenin çoğu zaman göreceli olmasından dolayı çok zor bir iştir (M.E.V., 2004: 21). Demirtaş'a (2005) göre, ilköğretim okulu müdürlerinin görev tanımları arasında yer alan görevlerin yerine getirilmesi, performans değerlendirme sürecinde dikkate alınmalıdır ve buna bağlı olarak da, performans değerlendirmede, iş görenin önceden belirlenen görevlerini yerine getirme durumu ölçülür ve bunun sonucunda değerlendirme yapılır. Güngör'ün (2015) yaptığı araştırma sonucunda, okullarda yöneticinin performans değerlendirmesinde geniş tabana yayılmış bir değerlendirme istenmektedir ve tek yönüyle değerlendirme yapan klasik tip denetim mekanizmasının artık benimsenmediği ortaya konulmuştur. Ancak, Altun ve Memişoğlu'nun (2008) yapmış oldukları araştırmada, öğretmenler, müfettişler ve okul yöneticileri, öğrencilerin ve velilerin öğretmenleri ve yöneticileri değerlendirmelerinin okulda olumsuz bir iklim oluşturacağı inancı ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçları ile alan yazın karşılaştırıldığında performans değerlendirmenin çoğulcu yapıda ve objektif kıstaslarının olması konusunda benzer görüşler ortaya koyulmuştur. Fakat velinin performans değerlendirmeye katılımı konusunda fikir ayrılıkları göze çarpmaktadır.

Ailenin yönetime katılımı hususunda büyük çoğunluğun görüşü, ailelerin okul yönetiminde sadece tavsiye niteliğinde katılımda bulunabilecekleri yönündedir. Okul müdürleri bunun dışında sırasıyla, "okullar özerkleştirilmelidir", "okulu müdür yönetir", "sorumluluklar paylaşılmalı", "aile yetkin değil", "yönetime etkin katılım olmalı" ve "aile sadece sosyal faaliyetlerle katılım sağlayabilir" yönünde görüşler de ortaya koymuşlardır. İlgili alan yazına bakıldığında, Akal (2010) ve Ünal ve diğerleri'ne (2010) göre okul yönetimleri, okulda daha katılımcı bir yönetim anlayışını benimsemeli, okul ile ilgili ve Okul-Aile Birliği görevleri kapsamındaki tüm işlerde Okul-Aile Birliği temsilcilerini karar ve uygulama süreçlerine katmalıdır. Can'a (2009) göre, programın aile basamağında eksikliklerin ve yetersizliklerin bir an önce giderilmesi için, köklü bir yapılanmaya gidilmesi ve bu noktada gerekli çalışmalara başlanması gerekmektedir. Dizbay'a (2010) göre, merkezi yönetim anlayışından, yerinden yönetim anlayışına geçiş yapılmalı; yerinden yönetim kurullarında ailelerin de yer alması sağlanmalıdır. Dolaman'a (2015) göre ise, okul yöneticileri, karar mekanizması sürecinde kendilerinden başka, özellikle ebeveynlerin okul yönetimine katılımına izin vermek istememektedirler. Araştırma sonuçları ile alan yazın karşılaştırıldığında, okulların özerkleştirilmesi ve katılımcı anlayışın ön plana çıkarıldığı sonuçlar ile paralellik bulunmaktadır. Ayrıca okul müdürlerinin ailelerin yetkin olmadığı ve sadece tavsiye niteliğinde karara katılabilecekleri görüşü, Dolaman'ın (2015) yaptığı araştırma sonucu ile uyumlu görülmektedir.

ÖNERİLER

Aşağıda araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda uygulamaya ve ileri araştırmalara yönelik çeşitli önerilere yer verilmeye çalışılmıştır.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

Aile katılımının etkin olarak sağlanması için okulların maddi sorunları çözümlenmeli ve veliden okullara aidat toplanmamalıdır. Okul yöneticilerine iletişim becerilerini geliştirici düzenli eğitimler verilmelidir. Okul yöneticilerinin, kriterleri belli olan, liyakat sistemi ile belirleneceği bir değerlendirme sistemi için çalışmalar yapılmalıdır. Okullar, aile ile iletişimin sağlanmasında, veliyi tanıma ve güvenini kazanmak için aile ziyaretlerini düzenli hale getirmelidirler. Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlik mesleğine zarar verecek uygulamalardan kaçınarak, toplum nezdinde mesleğin yeniden saygınlığını artırıcı çalışmalar yapmalıdır. Okullar, öncelikli olarak aile bütünlüğü bozulmuş olan öğrenciler ile anne-babanın çalışma şartları nedeni ile dezavantajlı öğrencilere rehberlik hizmeti sağlamalıdır. Ailenin, aile katılımı bağlamında öğrenciye ve okula karşı sorumlulukları bağlayıcı şekilde yönetmeliklerle düzenlenmelidir. Okul-Aile Birlikleri sadece bağış toplama aracı olmaktan kurtarılarak, anlamına hitap edecek şekilde okul ve aile arasında köprü vazifesi görecek, okul yönetimine fiili katkıda bulunacak bir yapıya kavuşturulmalıdır.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Benzer araştırmalar farklı illerde, nitel ve nicel ölçme araçları birlikte kullanılarak, okul öncesi, ilköğretim, ortaokul ve ortaöğretim kurumlarında tekrar yapılabilir. Düşük gelirli ailelerin, katılımlarının nasıl sağlanacağı ve okulların aile katılımını sağlamada hangi yolu izleyecekleri konusunda araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, E., Altinkurt, Y., Yılmaz, K. ve Karaöse, T. (2012). Okul yöneticilerinin yeterliklerine ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri (Kütahya ili). *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 159-175.
- Akal, Ş. (2010). *İlköğretim okullarında, okul aile birliği görevlerine verilen önem derecesi ve bu görevlerin gerçekleşme düzeyi*. (Yüksek lisans tezi). Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343-361.
- Akbaşı, S. ve Kavak, Y. (2008). Ortaöğretim okullarındaki okul aile birliklerinin görevlerini gerçekleştirme düzeyleri. *Selcuk University Social Sciences Institute Journal*, 19, 1-21.
- Aküzüm, C., Yavaş, T., Tan, Ç. ve Uçar, M. B. (2015). İlköğretim kurumu öğrencilerinin devamsızlık ve okul terki nedenleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 167-192.
- Altun: A. ve Memişoğlu: P. (2008). Performans değerlendirmesine ilişkin öğretmen, yönetici ve müfettiş görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 14(1), 7-24.
- Aslanargun, E. (2007) Okul - aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 119-135.
- Aydın, İ. (2005). *Öğretimde denetim*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Aydın, M. (2010). *Eğitim yönetimi* (9. baskı). Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.
- Bacanlı, H. (1999). *Sosyal beceri eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Başar, H. (2002). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Bayraktar, M. (2003). *Evin okula yaklaşması ve değişen ana baba rolleri*. Ankara: MEB.
- Becher, R. M. (1984). Parent involvement: A review of research and principles of successful practice. *ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education*, 1-71
- Berg, B.L. ve Lune, H. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Çev. H. Aydın). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Biber, K. (2003). İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin, ailelerinin sosyo ekonomik düzeylerine göre öğretmen aile iletişimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 35(35), 360-373.
- Bingöl, C. (2004). *Okul-aile birliklerinin görevlerini gerçekleştirme derecesinin belirlenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Burns, R.C. (1993). *Parents and schools: from to parents*. Washington: National Education Association.
- Bursalıoğlu, Z. (2012). *Eğitim yönetiminde teori ve uygulama* (11. baskı). Ankara: Pegem Özel Eğitim Hizmetleri.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (13. baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Can, B. (2009). *İlköğretim programının uygulanması sürecine velilerin katılımları ve okula ilişkin tutumları*. (Yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Cemalettin, İ. (2011). Velilerin okul tutumu ve eğitime katılım düzeyleri ile aileye bağlı bazı faktörlerin ilköğretim öğrencilerinin seviye belirleme sınavları (SBS) üzerindeki etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(2), 69-79.
- Cotton, K. ve Wikelund, K. R. (1989). Parent involvement in education. *School Improvement Research Series*, 6(3).
- Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: Okul aile dayanışması. *İlköğretim Online*, 2(2), 28-34.
- Çelik, V. (2012). *Eğitimsel liderlik* (6. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çinkır, S. (2010). İlköğretim okulu müdürlerinin sorunları: Sorun kaynakları ve destek stratejileri. *İlköğretim Online*, 9(3), 1027-1036.
- Dam, H. (2008). Öğrencinin okul başarısında aile faktörü. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(14), 75-99.
- Demirtaş, Z. (2005). İlköğretim okulu yöneticilerinin performanslarını değerlendirme ölçütleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 11(4), 489-506.
- Dizbay: (2010). *Ortaöğretim kurumlarında okul-aile birliklerinin okul yönetimine katılım düzeyleri (Kocaeli ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Dolaman, H. (2015). *Ebeveynlerin okul idaresi sürecine katılımına ilişkin okul idarecileri ve öğretmenlerin görüşleri (Tekirdağ ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Durgun: (2011). Genel ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin örgüt içi iletişim sürecinde yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlarla başa çıkma yolları. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(2), 57-68.
- Elma, C. ve Demir, K. (2012). *Yönetimde çağdaş yaklaşımlar: Uygulamalar ve sorunlar* (3. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Epstein, J. L., Sanders, M. G., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R. ve Van Voorhis, F. L. (2002). *School, family and community partnerships: Your handbook for action*. Corwin Press.
- Erdem, A. R. ve Şimşek, N. (2009). İlköğretim okulu yöneticilerinin eğitim öğretime katkı sağlamada öğrenci velilerini okula çekme başarısı. *İlköğretim Online*, 8(2), 357-378.
- Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3), 399-431.
- Erdem, A. R. ve Şimşek, N. (2009). İlköğretim okulu yöneticilerinin eğitim öğretime katkı sağlamada öğrenci velilerini okula çekme başarısı. *İlköğretim Online*, 8(2), 357-378.
- Ereş, F. (2010). Öğrenci - veli - okul sözleşmesi üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(1), 5-24.
- Gökçe, E. (2000). İlköğretimde okul aile işbirliğinin geliştirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 204-209.
- Grolnick, W. S., Benjet, C., Kurowski, C. O. ve Apostoleris, N. H. (1997). Predictors of parent involvement in children's schooling. *Journal of Educational Psychology*, 89(3), 538-547.
- Güngör, A. (2015). *Türk kamu yönetim sisteminde devlet okullarındaki yöneticilerin performanslarının değerlendirilmesine ilişkin bir alan araştırması: İzmir örneği*. (Yüksek lisans tezi). Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Herman, J. L. ve Yeh, J. P. (1983). Some effects of parent involvement in schools. *The Urban Review*, 15(1), 11-17.
- Hoy, W. K. ve Miskel, C. G. (2010). *Eğitim yönetimi* (7. baskı). (Çev. S. Turan). Ankara: Nobel.
- Ibrahim A. T., Jamil H. B. ve Abdullah A. C. (2012). The typologies of parental involvement in Katsina State Primary Schools. *International Journal of Learning and Development*, 2(4), 95-122.
- Jeynes, W. H. (2007). The relationship between parental involvement and urban secondary school student academic achievement a meta-analysis. *Urban Education*, 42(1), 82-110.
- Karip, E. ve Köksal, K. (1999). Okul yöneticilerinin yetiştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 5(2), 193-207.
- Keçeli-Kaysılı, B. (2008). Akademik başarının artırılmasında aile katılımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 9(01), 069-083.
- Kıncal, R. Y. (1991). *Okul aile birliğinin fonksiyonlarını gerçekleştirme düzeyi*. (Yayımlanmamış doktora tezi) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kıranşal, N. (2007). *İlköğretim de okul aile etkileşimi hangi düzeyde gerçekleşmektedir (Kars ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi), Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Koç, M. H. (2012). *İlköğretim kurumlarının finansmanında okul aile birliği modelinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kuş, Z. ve Çelikkaya, T. (2010). Sosyal bilgiler öğretimi için sosyal bilgiler öğretmenlerinin beklentileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 69-91.
- MEB İlköğretim ve Eğitim Kanunu. (1961). *T.C. Resmi Gazete*, 10705, 12 Ocak 1961.
- M.E.V. (2004). *Özel öğretim kurumlarında öğretmen seçme ve performans değerlendirme sistemi*, Ankara: M.E.V. Yayınları.
- Melvin A. J. (2010). How do Japanese schools promote parental involvement? *International Journal about Parents in Education*, 2(1), 91-98.
- Menteşe, S. (1987). *İlkokullarda velilerin okul ve çocuklarına ilişkin olarak bilgileri ve bu bilgileri edinme yolları (Mamak Dutluk İlkokulu örneği)*. (Yüksek lisans tezi) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Oktay, A. (1983). *Okulöncesi eğitim ve sorunları*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Özbaş, M. (2010). İlköğretim okullarında öğrenci devamsızlığının nedenleri. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 32-44.
- Özbaş, M. ve Badavan, Y. (2010). İlköğretim okulu yöneticilerinin okul-aile ilişkileri konusunda yapmaları gereken ve yapmakta oldukları işler. *Eğitim ve Bilim*, 34(154), 69-81.
- Özen, D. Ş. (1998). *Eşler arası çatışma ve boşanmanın farklı yaş ve cinsiyetteki çocukların davranış ve uyum problemleri ile algıladıkları sosyal destek üzerindeki rolü*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Özgan, H. ve Aydın, Z. (2010). Okul-aile işbirliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 5(30), 1169-1189.
- Pescaru, A. (2010). School-family partnership – A real need of the present society. *Petroleum - Gas University of Ploiesti Bulletin, Educational Sciences Series*, 62(2), 92-96.
- Porsuk, A. (2010). *Denizli merkez ilköğretim okullarındaki okul aile ilişkilerinde karşılaşılan sorunlar üzerine yönetici görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Isparta.
- Slavin, R. E. (2013). *Eğitim psikolojisi: Kuram ve uygulama*. (Çev.G. Yüksel). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Şahin, İ. (2011). Türkiye eğitim sisteminde değişim. *Eğitim Bilim Toplum*, 5(20), 30-55.
- Şişman, M. (2012). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi* (5. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Şişman, M. ve Turan, S. (2004). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ünal, A., Yıldırım, A. ve Çelik, M. (2010). İlköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin velilere ilişkin algılarının analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 261-272.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, M. C. (2008). Okul-aile işbirliğine ilişkin bir araştırma (İstiklal İlköğretim Okulu örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 98-115.
- Wanat, A. (2010). Challenges balancing collaboration and independence in home-school relationships: Analysis of parents' perceptions in one district. *The School Community Journal*, 20(1), 159-184.
- Zaoura A. ve Aubrey C. (2011). Home-school relationship in primary school parent's perspectives. *International Journal about Parents in Education*, 5(2), 12-24.